

Kielikoulutus ja koulutuspolitiikka

Ylioppilastutkintoinstituution näkökulmasta
tarkasteltuna, Helsinki 27.3.2009

Minna Vuorio-Lehti, Turun yliopisto

Yo-tutkinnon rakenne vuonna 1947

- Koe muodostui seuraavista osista:
  - Äidinkieli
  - Toinen kotimainen kieli
  - Vieras kieli
  - Matematiikka tai reaali

1940-1950-lukujen keskustelussa

- Puhuttiin äidinkielen asemasta kypsyysnäytteen kokeena (Horila 1955 ja vahtimestari 1955)
- pakkoruotsista (Koulumies 1953)
- YTL:n arvostelukäytännöistä
  - ”Kielenopettajan on ... arvosteltava kouluikäiset kokeet YTL:ltä opituin arvosteluperustein ja annettava nelonen oppilaalle, joka ymmärrettävästi puhuu ja kirjoittaa vierasta kieltä mutta ei hallitse kielen teoriaa”.

1960-1970-lukujen keskustelu

- Abiturienttien ääni Suomen Kuvalehdessä 1960-luvulla
  - ”Pahin on nyt ohitse, kyllä niistä kielistä selvittää, huudahti ylioppilaskokelaamme Tuula Salovaara pari minuuttia sen jälkeen, kun hän oli jättänyt ylioppilasaineen käsistään. Pelin avaus, reaali-koelähtö oli tuottanut tytölle, jonka kanssa kirjoitamme, komeat 40 pistettä. Äidinkielen kokeessa hän kirjoitti aiheesta, joka oli tuttu koulun ainekirjoituksista. Jos kielissä käy yhtä hyvin, koittaa pian iloitsemisen aika.”

1960-1970 –lukujen keskustelut

- Vilkkaasta 1960-luvun keskustelusta oli seurauksena, että asetusmuutokseen kirjattiin äidinkielen kaksiosainen koe. Kokelaat kirjoittivat kaksi ainetta ja parempi niistä huomioitiin. (Taustalla vuoden 1967 keskustelu äidinkielen aineesta).
- 1970-luvulla suunniteltiin keskiasteen uudistusta – lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus haluttiin samalle viivalle. Ongelmana olivat peruskoulun tasokurssit kielissä ja matematiikassa.

1970-luvun keskustelu

- 1970-luvun puolivälissä uudistettiin tutkinnon kielikokeita siten, että rakennekokeet otettiin käyttöön. Sitä edelsi keskustelu, jossa ylioppilastutkinnon kielikokeen vanhanaikaisuus koettiin koko lukion kielenoikeuden esteeksi
- Syksyllä 1979 keskustelu lukion laiskoista ja tyhmistä kielienopiskelijoista vs. älykkäistä matemaatikoista

Tietoyhteiskunta tarvitsee kaikki koulutetut nuoret

- Uusi perusopetus- ja lukiolaki annettiin 1980-luvun alussa. Yksi lukiolain ulottuvuus oli lukion kielenopetuksen ajanmukaistaminen.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet uudistettiin 1985. Sen suunnittelun yhteydessä käytiin kiivas keskustelu lukion 3. pakollisesti kielestä

1980-luvun lukiokeskustelussa

- Ylioppilastutkinto on vinoutunut. Se on liian kielipainotteinen ja mittaa kaikilta osiltaan liiaksi ulkomuistamista. Ylioppilastutkinto ja lukio eivät pysty vastaamaan tietoyhteiskunnan sille asettamiin haasteisiin.
- Yleisönosastokirjoituksissa puhuttiin vuoden 1984 helposta englannin yo-kokeesta
- Äidinkielen ylioppilaskokeen uudistamisesta käytiin paljon keskustelua 1980-luvun puolivälin jälkeen (opettaja-lehdessä erityisesti)

Kansainvälinen 1990-luku

- Tutkinto haluttiin vastaamaan muuttuneita oppimiskäsityksiä, sen suorittamiseen haluttiin valinnaisuutta ja suorittamisaikaa enemmän
- Uusi luokaton lukio edellytti myös uudenlaista yo-tutkintoa
- Yo-tutkinto erityisesti äidinkielen ja reaalin arvosanat korreloivat hyvin korkeakoulussa menestymisen kanssa

Kansainvälinen 1990-luku

- Keskustelu englannin kielen ylivallassa kävi vilkkaana
- Äidinkielen kokeen uudistaminen ja sata vuotta vanhan otsikkoaineen poistaminen kirvoittivat kieliä
- Rakennekokeilu loppusuoralla 1990-luvun lopulla kiivas pakkoruotsikeskustelu nousi pintaan, tutkinnon kielipainotteisuus joutui taas keskusteluun

Ylioppilastutkinto 2009

- Ylioppilastutkinnon suorittamiseen on lisätty valinnaisuutta tutkintoon pakollisesti kuuluvassa neljässä kokeessa siten, että vain äidinkielen koe on kaikille pakollinen ja että kokelas valitsee kolme muuta tutkintoonsa pakollisesti kuuluvaa koetta neljän kokeen joukosta, jotka ovat toisen kotimaisen kielen koe, yhden vieraan kielen koe sekä reaaliaineissa ja matematiikassa järjestettävät kokeet. Tutkintorakenteen muutos on tehty muuttamalla lukiolain 18 §. Kokelas voi sisällyttää tutkintoonsa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen kuten nykyäänkin.
- Lukiolain 18 §:ää sovelletaan uudessa muodossaan ylioppilastutkintoon, joka suoritetaan loppuun aikaisintaan vuoden 2005 keväällä. Vielä syksyllä 2004 suoritettavassa tutkimossa äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja yhden vieraan kielen koe ovat kaikille pakollisia ja neljänneksi pakolliseksi kokelas valitsee reaali-kokeen tai matematiikan kokeen.
- Saadakseen ylioppilastutkintonsa kokelaan kuuluu saada hyväksytyt arvosanat kaikista pakollisista kokeista. Hylätyn arvosanan voi kuitenkin ylioppilastutkintolautakunnan määräysten mukaan kompensoida muista hyväksytyistä kokeista saaduilla pisteillä.

Äidinkielen muuttunut koe

- Ylioppilastutkintolautakunta on 19.9.2003 pitämässään kokouksessa päättänyt toteuttaa äidinkielen kokeen uudistuksen. Uusimuotoinen koe on kaksiosainen. Jäljempänä käytetään osista nimiä tekstitaidon koe ja esseekoe. Kokelaan tulee osallistua samalla tutkintokerralla sekä tekstitaidon kokeeseen että esseekokeeseen. Kokelaan äidinkielen arvosana määräytyy kokeiden painotetun yhteispistemäärän perusteella. Uusimuotoinen koe otetaan käyttöön keuhällä 2007.